

“ВЯДУ СВАЮ АД СЭРЦА СПОВЕДЗЬ...”

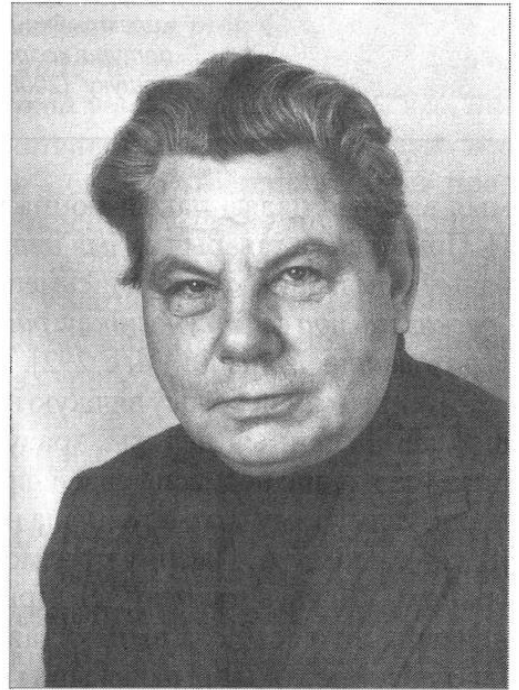
СЛОВА ПРА ПАЭЗІЮ ПЯТРА ПРЫХОДЗЬКІ

Кожнае літаратурнае пакаленне мае адметны голас і ўзбагачае прыгожае пісьменства новымі мастацкімі здабыткамі. Час, з аднаго боку, лучыць розных па сіле таленту і манеры выказвання творцаў, з другога – накладвае непаўторны адбітак на кожны радок, нават на той, які пазней назавуць вечнай класікай.

Паэты-франтавікі М. Аўрамчык, А. Бачыла, А. Вялюгін, К. Кірэенка, А. Куляшоў, М. Лужанін, Р. Няхай, П. Прануза, А. Пысін, А. Русецкі, М. Танк былі сведкамі эпохальных трагічных падзей у жыцці нашага народа. Многія іх радкі напісаны ў сааўтарстве з гісторыяй, а асноўныя змест і тэматыка твораў нязменна пазначаны ўбачаным і перажытым.

Сказанае ў поўнай меры адносіцца і да творчасці Пятра Прыходзькі, чые пачатковыя крокі ў літаратуру супалі з вогненнымі гадамі Вялікай Айчыннай. Дэбют маладога пісьменніка ў рэспубліканскім друку адбыўся ў 1937 г., калі на старонках газеты “Чырвоная змена” з’явіўся верш “Першы раз я пайду выбіраць...”. Пройдзе яшчэ дзесяць гадоў, пакуль свет убачыць зборнік “Голас сэрца”. Ужо першая кніга засведчыла вялікую важнасць ваеннай тэмы ў творчай біяграфіі П. Прыходзькі. Амаль усё напісанае пазней так ці інакш звязана з тым, што адбывалася на полі бою.

На долю паэта выпалі не толькі ваенныя выпрабаванні, пра што сведчаць біяграфічныя факты. П. Прыходзька нарадзіўся 25 лютага 1920 г. у вёсцы Альшоў Хоцімскага раёна. У восем месяцаў ён застаўся без маці, якая памерла ад тыфу. Бацька ў той час быў на грамадзянскай вайне, а пасля вяртання ажаніўся другі раз, таму хлопчык выходзіўся ў дзеда. У 1939 г. пасля заканчэння школы П. Прыходзька паступіў у Камуністычны інстытут журналістыкі ў Мінску, а ў 1940-м быў прызваны ў армію. Ён удзельнічаў у баях на Бранскім фронце, на Курскай дузе, вызваляў Беларусь, Польшчу, Берлін і Прагу. П. Прыходзька дэмабілізаваўся толькі ў 1953 г., пасля непрацяглага часу быў супрацоўнікам рэдакцыі часопіса “Беларусь”. Скончыў Вышэйшыя літаратурныя курсы ў Маскве (1956), працаваў у газетах “Звязда”, “Літаратура і мастацтва”, на Мінскай студыі навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў, у выдавецтвах “Беларусь” і “Мастацкая літаратура”. Памёр пісьменнік у 2006 г.

90

На працягу ўсяго жыцця П. Прыходзька заставаўся верным яго вялікасці Слову. Ён плённа працаваў, пра што сведчаць шматлікія паэтычныя зборнікі: “Салдаты міру” (1951), “Ранак над Эльбай” (1952), “Пасля развітання” (1958), “Цёплы каравай” (1960), “Вішнёвы агонь” (1963), “Сонца раней узышло” (1967), “Калінавыя зоры” (1969), “Не здадзеныя вышыні” (1972), “На пераправе” (1974), “Плацдарм” (1978), “Вячэрняя паверка” (1982), “Апаленыя вёрсты” (1986), “Водгулле грому” (1989), “Каляровыя халады” (1994), “Позняя восень” (2001), “Любоў без ростані” (2005). За кнігу вершаў, балад і паэм “Парог памяці” (1983) П. Прыходзька ўганараваны Літаратурнай прэміяй імя А. Куляшова.

Нельга не заўважыць выразнай аўтабіяграфічнай асновы многіх вершаў і паэм П. Прыходзькі. Аўтар пісаў:

*Свае ўплятаю леты, зімы
Ў шляхі герояў, лёсы іх.
Вяртаюся нярэдка з імі
Да маладых часін сваіх.*

На ўзыходзе маладзіка [5, с. 107].

У радках, якія ўражваюць гранічнай шчырасцю і адкрытасцю, адлюстраваліся ўсе павароты лёсу мастака слова. Аўтар падрабязна апісвае дзіцячыя і юнацкія перажыванні, расказвае пра блізкіх, дакладна фіксуе факты і дэталі. Гісторыя краіны і гісторыя асобнай сям’і моцна пераплецены, са-

Інеса Георгіеўна Баўтрэль – літаратуразнаўца. Закончыла Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка (1995), аспірантуру пры Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы НАН Беларусі (1998). Цяпер малодшы навуковы супрацоўнік аддзела беларускай літаратуры ХХ і ХХІ стст. Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі. Даследуе пытанні сучаснага літаратурнага працэсу. Адзін з аўтараў калектыўнай манаграфіі “Сучасная літаратура: каардынаты ідэйна-мастацкага пошуку” (2008).

мыя важныя падзеі паказваюцца праз асабістае. П. Прыходзька гаварыў ад імя цэлага пакалення і бачыў прызначанне кожнага пісьменніка ў тым, каб “расказаць пра сваіх сучаснікаў, раскрыць іх думкі, перажыванні, імкненні” [4, с. 292].

“Той, хто сам перажыў вялікую вайну, сам прайшоў яе вогненныя вёрсты, зразумела, пранясе праз усё жыццё вернасць сваёй франтавой маладосці, усяму таму, што абумовіла нашу перамогу” [8, с. 4], – пісаў А. Пысін у прадмове да кнігі выбранага “Лісты з паходаў” П. Прыходзькі. Упэўненасць, што асабіста выпакутаванае на вайне, “зведанае і перажытае належыць і яго пакаленню, і сучаснікам, і тым, хто яшчэ прыйдзе ў свет” [8, с. 3], падштурхнула паэта падзяліцца вопытам з чытачамі. Тэма Вялікай Айчыннай заняла асноўнае месца ў творчасці П. Прыходзькі, а сам ён стаў “праўдзівым паэтычным летапісцам самай суровай у гісторыі чалавецтва вайны” [3, с. 6].

Галоўная тэма ў многім прадывявала форму паэтычнага слова. Сведка грандыёзных гістарычных катаклізмаў, П. Прыходзька, як і іншыя пісьменнікі-франтавікі, ствараў найперш вершы падзейныя, па-мастацку асэнсоўваў убачанае, і таму ў сілу жанравых асаблівасцей адной з найбольш запатрабаваных паэтычных формаў стала балада. Ён шмат працаваў у гэтым жанры і аддаваў перавагу самаму распаўсюджанаму яго віду – гераічнай баладзе. Вядомы навуковец І. Штэйнер піша, што гераічная балада з цягам часу мала змяняецца і застаецца вельмі традыцыйнай, “перш за ўсё – рэтраспектыўнай, са звычайнай кампазіцыяй: паэт сустракаецца з помнікам, абеліскам, магілай героя, дакументам, сцягам, кнігай, чуе легенду, паданне, успамін, звязаныя з імі, і спрабуе аб гэтым расказаць людзям” [10, с. 193]. Дадзеная характарыстыка стасуецца не толькі з “Баладай пра кацялок вады”, якую згадвае даследчык, але і з іншымі, рознымі па часе напісання творамі П. Прыходзькі, напрыклад “Баладай пра салдата”, “Баладай пра сухар”, “Баладай вернасці”.

Традыцыйнасць, нязменнасць адной з разнавіднасцей зусім не азначае, што развіццё жанру застыла. У паэзіі П. Прыходзькі мы знойдзем

і лірычную баладу, і манументальны партрэт, і баладу-сказ. Адна з найлепшых у мастацкіх адносінах – *балада лёсу* (такое азначэнне даў сам аўтар) “Мой месяц люты”. Уключаная ў апошні прыжыццёвы зборнік “**Любоў на ростані**”, яна можа служыць своеасаблівым сціслым падсумаваннем напісанага паэтам, жыццёвым і творчым крэда. “Мой месяц люты” – назва невыпадковая. Многія творы П. Прыходзькі звязаны з пэўнай падзеяй ці датай. Дзень нараджэння – нагода азірнуцца назад і ацаніць зробленае, пад-

весці вынікі і спланаваць будучыню, што відаць на прыкладзе шэрага вершаў. Балада сканцэнтравала ў сабе многае з таго, пра што гаварылася ў ранейшых творах: балючы ўспамін пра маці, упэўненасць ва ўласных сілах, адчуванне моцнай сувязі з роднай зямлёй і шчырае імкненне “служыць людзям сваім”.

Многія даследчыкі небеспадстаўна лічаць баладу пераходным жанрам, які рыхтуе глебу для больш шырокага ліра-эпічнага паказу з’яў. Таму заканамерным бачыцца тое, што ў творчасці П. Прыходзькі шырока прадстаўлены жанр паэмы: “Апошняе пісьмо з вайны”, “Вішнёвы агонь”, “Ветравыя шляхі”, “Дзедава скрыпка”, “Незабыты пароль”, “Плацдарм”, “Дарога Рудных гор”, “Чайкі ляцяць на бераг”, “Сляза сумлення”, “Бесядскія віры”, “А зязюля кукавала...”, “На ўзыходзе маладзіка”, “Скарбы Бесядзі” і інш. Паэмы друкаваліся ці не ва ўсіх арыгінальных зборніках і кнігах выбранага, але ў поле зроку даследчыкаў траплялі рэдка. Найбольшага поспеху пісьменніку ўдалося дасягнуць там, дзе адчуваецца моцны лірычны пачатак. Сярод іншых звычайна вылучаюць паэмы “Вішнёвы агонь”, “Чайкі ляцяць на бераг”, “Дарога Рудных гор”. Вось як пісаў пра апошнюю з іх Я. Клімуць у рэцэнзіі на зборнік “**Вячэрняя паверка**”: “Твор адметны выразным лірызмам, у пэўнай ступені паэму можна лічыць лірычным дзённікам, дзе ўсе падзеі паэт імкнецца перадаць у храналагічнай паслядоўнасці, дакладна фіксуе дэталі слаўнага паходу” [2, с. 217].

На нашу думку, заслугоўвае ўвагі і паэма “Скарбы Бесядзі”, напісаная да 90-годдзя з дня нараджэння А. Куляшова. Яна датуецца 2003 г., але выразна пераклікаецца з “Калыскай паэта” – паэмай 1980-х гг. П. Прыходзька лічыў слаўтага земляка сваім літаратурным настаўнікам і апісаў у аўтабіяграфіі сустрэчу з ім як самую памятную падзею маладосці. У творы, эпіграфам да якога паслужылі радкі з верша А. Куляшова “Мая Бесядзь”, ён узнаўляе асноўныя вехі жыццёвага і творчага шляху знакамітага пісьменніка. Аўтар паказвае прыгажосць родных мясцін, успамінае маці А. Куляшова –

Кацярыну Фамінічну, якая вучыла яго ў пачатковай школе ў Альшове. У тканку паэмы арганічна ўплецены радкі з куляшоўскіх вершаў, згадваюцца назвы асобных твораў, апяваецца паэтычны талент пісьменніка.

Літаратурнае акружэнне адыграла вялікую ролю ў станаўленні П. Прыходзькі як мастака слова. У прадмове да кнігі ўспамінаў **“На хвалях часу”** пісьменнік прызнаваўся: *“У хвіліны сваёй творчай працы я ў думках яшчэ і яшчэ раз сустракаюся з тымі, каму прысвяціў свае радкі, з нашымі выдатнымі, незабыўнымі паэтамі і празаікамі: Аркадзем Куляшовым, Максімам Танкам, Валянцінам Таўлаем, Піліпам Пестраком, Піменам Панчанкам, Іванам Мележам, Анатолям Астрэйкам, Антонам Бялевічам, Анатолям Вялюгіным, Аляксеем Пысіным і іншымі аўтарамі цудоўных твораў, якія перачытваю і зараз”* [6, с. 8]. Вершаў-прысвячэнняў у П. Прыходзькі вельмі многа – гэта своеасаблівы падарунак калегам па пяры, прызнанне іх аўтарытэту і даніна павагі. Адны з іх уяўляюць з сябе кароткія мастацкія біяграфіі, некаторыя напісаны па матывах самых вядомых твораў таго ці іншага паэта або празаіка. Часцей за ўсё, аднак, сустракаюцца вершы, штуршком для стварэння якіх паслужылі радкі з асобнага твора або яго назва: *«Верш гэты падказаў, мой браце, / Мне куст травы на тратуары, / Як тваё “Сена на асфальце»»* (*“Куст травы на тратуары”*) [5, с. 26].

Іншы раз у эпіграфіках-прадмовах аўтар каротка расказвае гісторыю напісання твора, дзякуючы падказаным сюжэтам. Так, верш *“Два аўтографы”* (зб. **“Позняя восень”**) пра подпісы В. Быкава на рэйхстагу ў 1945-м і на берлінскай сцяне ў 1990-м прысвечаны А. Кудраўцу, які прапанаваў тэму для твора. Вершам з прысвячэннем В. Астаф’еву (зб. **“Любоў без ростані”**) папярэднічае разгорнутая празаічная прадмова *“Наша школа – жыццё”*, дзе аўтар успамінае вучобу на Вышэйшых літаратурных курсах у Маскве і знаёмства з вядомым рускім пісьменнікам.

З асаблівай павагай ставіўся П. Прыходзька да літаратурнай класікі і часта звяртаўся да творчай спадчыны Янкі Купалы і Якуба Коласа. Пісьменнік не абмяжоўваўся толькі запазычаннем радкоў, эпіграфамі ці вершамі-прысвячэннямі, а шукаў адказы на надзённыя пытанні. Паэт перакананы: Янка Купала і Якуб Колас падказалі б сучасным беларусам, *“як жыць і што рабіць”*, каб не забыць роднай мовы і *“каб на шляху, што самі торым, / Не замятаў віхор слядоў”*. *“Хай прыйдзе мудры той гісторык, / Што адрадіць нас можа зноў!”* [7, с. 9] – заклікае аўтар у вершы *“У вянок Янку Купалу”*. Водгалас вядомага купалаўскага твора *“Песня будаўніцтву”* прагучаў і ў вершы *“Хвіліны вечнасці”*:

*У будучыню шлях мы ўпарта торым,
Сцяг праваты ўздымаем над сабой.
А можа, прыйдзе яшчэ той гісторык,
Якога самі звалі Вы з журбой?* [7, с. 56].

Не адмаўляючы неабходнасці літаратурнай вучобы і пастаяннага ўдасканалення майстэрства слова, П. Прыходзька пісаў: *“Паэт пачынаецца з маленства, з тых дзён, як ён толькі пачаў заўважаць у свеце штосьці сваё і па-свойму захацеў расказаць пра тое, што ўбачыў, перажыў. <...> І хоць не заўважаецца яшчэ высокага майстэрства ў вершах, але ж яны яго, напісаныя ім, прапушчаныя праз сэрца, праз яго ўнутраны свет”* [6, с. 55]. *“Прапушчаныя праз сэрца”* – гэтая якасць заўсёды ўласціва вершам П. Прыходзькі. Нездарма Т. Бондар заўважыла: *“Учытваючыся ў напісанае паэтам, пачынаеш адчуваць нябачнае цяпло, што нібы бруіцца з радка ў радок, з верша ў верш. Цяпло чалавечай душы, душы паэта, не растрачанае за доўгія, нялёгка гады...”* [1, с. 247].

Шмат увагі аддаваў П. Прыходзька творчым пытанням, тэма паэта і паэзіі была для яго вельмі важнай. У вершы *“Зварот да першай кнігі”* аўтар успамінае свае перажыванні і такую патрэбную пачаткоўцу падтрымку рэдактара: *“Працуй нястомна, / Не чужы ж, а свой загон ты жаў...”* [7, с. 18]. Карпатлівая работа са словам заўсёды была адной з вызначальных творчых рыс П. Прыходзькі. Лёгка заўважыць, што паэт па некалькі разоў вяртаўся да аднаго і таго ж твора, удасканальваў яго. Так, напрыклад, верш *“Мая маладоць”*, датаваны 19 красавіка 2003 г., надрукаваны са спасылкай: *“Верш гэты напісаны ў пасляваенны час, дапоўнены цяпер новымі радкамі”*.

Цяжка не пагадзіцца з думкай, што *“паэзія П. Прыходзькі стрыманая, па-франтавому суровая, засяроджаная, не кідка на фарбы”* [9, с. 6]. Разам з тым пісьменнік заўсёды настройваўся на дыялог са сваім чытачом і імкнуўся да яснасці, дакладнасці выказвання. Ён адчуваў непарыўную сувязь пакаленняў і ўпэўнена сцвярджаў: *“Мой чытач! Я пры ўсякай нагодзе / Радзі гутарку весці з табой”* (*“Лініі на далоні”*) [7, с. 19]. Памяць далёкай вайны не пакідала паэта, ён трывожыўся за жыццё і спяшаўся сказаць *“натаемныя словы”*. Саступаючы дарогу нашчадку, творца забірае з сабой *“цяжар тых нягодаў, / Што за ўвесь бурны век давялося трываць”* і пакідае толькі свой след *“без гора і слёз”* (*“Над сцяжынай маёй...”*) [7, с. 17]. Словам і справай ён змагаўся за тое, *“каб зямлі абрысы / Прыгожымі мог бачыць сам / І каб за новай нейкай рысай / Свяціла будучыня нам”* (*“На схіле веку”*) [7, с. 14]. Паэзія П. Прыходзькі, нягледзячы на ўсё перажытае пісьменнікам, ніколі не страчва-

ла аптымiстычнага гучання, а сам аўтар жадаў аднаго: *“Хай людзям радасць светлай быллю / Прыносяць і мае радкі”* (“Усё ў жыцці жыве у слове...”) [5, с. 5].

Сярод шматлікіх разнастайных характарыстык, што вызначаюць талент творцы, асобна вылучаецца “пачуццё шляху”, пра якое яшчэ ў пачатку мінулага стагоддзя пісаў А. Блок. Яно ўласціва і паэзіі П. Прыходзькі. У вершы “А дчуванне шляху”, напісаным на ўласнае 80-годдзе, паэт паказвае сваё жыццё як шлях. Гэта і вяртанне на Радзіму пасля вайны, і бясконцы палёт у сусвет з планетай, і дарога да малой радзімы, каб *“даць людзям песню з цеплынёй”* [7, с. 189]. Жыццё – шлях не толькі ў прасторы, але і ў часе. Яно падзялілася на вясну маладосці і восень сталасці. Першая з іх жыве ва ўспамінах і згадваецца з удзячнасцю за тое, што *“марай імклівай / Праз усе перашкоды вяла”*, другая спяшаецца *“завязаць мацней у песні ніць”*, каб паспець прынесці людзям радасць.

У паэзіі П. Прыходзькі чалавек і прырода існуюць у непарыўнай сувязі, аўтар часта выкарыстоўвае прыём псіхалагічнага паралелізму і суадносіць з’явы чалавечага жыцця са з’явамі прыроды:

*Акідваеш наўкол вачамі
Шырокія галінкі дрэў.
Ты ўжо, зраўняўшыся гадамі,
Як і яны, сам пастарэў.*

“Акідваеш наўкол вачамі...” [7, с. 30].

Сярод такіх вершаў – мініяцюры “Жывы малюнак”, “Я праходжу вузкую дарогай...”, “Нібы зоркі, ягадак іскрынкі...”, “Гэтай ціхай лістападнай ноччу...” (тры апошнія аб’яднаны пад назвай “Тры галінкі глогу”).

Свежасцю вобразаў, дакладнасцю радка, акрэсленасцю малюнка, пранікнёнасцю назірання пазначаны вершы “Жаваранак заспяваў”, “Заход сонца на Нарачы”, “Рассыпаю дробныя зярняткі...”, “Сляпая чонка” і інш.

Значнае месца ў творчай спадчыне П. Прыходзькі займае інтымная лірыка. У паэта ёсць шмат вершаў пра блізкіх яму людзей, але самыя шчырыя і прачулыя радкі прысвечаны каханай жонцы Валянціне Кісялёвай. Асабліва ўражваюць творы, сабраныя ў раздзел “Сцяжынкамі памяці” са зборніка “Любоў без ростані”. Яны расказваюць чытачу гісторыю чыстага і светлага кахання, якое пераадолела шматлікія жыццёвыя выпрабаванні. Напісаныя пасля страты жонкі, вершы напоўнены горкім смуткам і незагойным болем. Многія творы ўяўляюць з сябе размову з каханай, што відаць па іх назвах: “Плён працы тваіх рук”, “Штрыхі да твайго партрэта”, “Я чую голас твой”, “Тваё імя”, “Лета без цябе”.

Вобраз жанчыны паўстае ў арэоле чысціні і святасці, а *“ўсё святое жыве на зямлі, / Бо святло чалавечых душ, / Як святло зор, / Ніколі не пагасае”* (“Як кажа Бог...”) [5, с. 83]. Звяртаючыся да каханай, аўтар выказвае ўпэўненасць, што *“з табой, як і з радзімай, / Мне ростані ў жыцці не мець”* (“Жыцця агеньчык не ачах”) [5, с. 78]. Моцнае пачуццё не толькі падтрымлівае веру ў вечнае адзінства душ, але і дае сілу жыць, бо *“тваё каханне / Мяне трымае на зямлі!”* (“Над магілкай любімай жанчыны”) [5, с. 117].

Паэзію П. Прыходзькі неаднойчы называлі сціплай, беднай на так званыя паэтычныя знаходкі. Менш за ўсё такая характарыстыка стаецца з інтымнай лірыкай. Тут мы знойдзем і верлібры, і двухрадкоўі, і трыялет:

*Ты прыгажэеш, дарагая,
З прыходам кожнае вясны.
Агеньчык твой ярчэй палае
З прыходам кожнае вясны.
Шчаслівыя мне сняцца сны,
Калі ўзыходзіць сонца мая.
Ты прыгажэеш, дарагая,
З прыходам кожнае вясны [7, с. 212].*

Познюю паэзію П. Прыходзькі, якая з’явілася на мяжы тысячагоддзяў, нельга ўявіць без хрысціянскіх матываў. “Плашчаница”, “Дзень Узнясення”, “Крыж Еўфрасіні Полацкай”, “Балада палявой вярбы”, “Свята Сёмуха”, “Балада акрываўленых цвікоў” – творы, што вяртаюць да вытокаў чалавечнасці, прымушаюць задумацца над праблемамі сучаснасці і гавораць пра неабходнасць не толькі верыць у добрае, але і памнажаць яго сваімі ўчынкамі. “Хачу ўсім адказваць дабром” [7, с. 219], – скажа паэт у вершы “Для чаго ты з’явіўся на свет?”. Рэлігійнае аўтар арганічна спалучае з нацыянальным, сэнс хрысціянскай сімволікі і хрысціянскіх святаў раскрываецца праз беларускія рэаліі. Унутраная патрэба веры падмацоўваецца жыццёвым вопытам: у размове з небам пісьменнік просіць, *“каб кожны жыў сваёю верай, мовай / І слухаў у цішы бярозак шум”*, каб не было *“слёз горкіх і няўдач”* (“Зварот да неба”) [5, с. 46]. Паэт параўноўвае падзеі, што адбыліся дзве тысячы гадоў таму, з падзеямі сучаснасці, засцерагае ад паўтарэння страшнай трагедыі і здрады, бо бацьчы, як *“у бойках недабіты дзе-нідзе фашызм / Імкнецца свет распяць атрутнымі цвікамі”* (“Балада акрываўленых цвікоў”) [5, с. 122].

Танальнасць твораў становіцца зусім іншай, калі закранаюцца вельмі глыбокія інтымныя пачуцці. Ціхай малітоўнасцю напоўнены верш “Дзе Марыі”, дзе мяккімі паэтычнымі фарбамі аўтар стварыў два вобразы – Маці Божай і роднай маці. У радках ёсць нешта пяшчотнае і па-дзіцячы наіўнае: *“Цяпер усюды, дзе б ні быў я, / Радзімая са*

мною мама / І тая, што ў часы любыя / Прыводзіць да Святога Храма” [5, с. 43 – 44].

Азіраючыся на пройдзеныя шляхі, пісьменнік спрабуе ацаніць зробленае з вышыні пражытых гадоў. Часам яго радкі напаўняюцца пакутлівым перажываннем, бо, як прызнаецца паэт, ён “часамі адвагі не меў, / Каб узвысіць, паставіць супроць самаўладдзя / І сябе, і таго, хто псалом яму пеў” (“Над сцяжынай маёй...”) [7, с. 17]. П. Прыходзька добра вядомы як аўтар публіцыстычных вершаў, паэтычных водгукаў на палемічнае абмеркаванне пытанняў гісторыі і гарачых падзей дня. Іншым разам ён змяняў падыход і палымяная публіцыстыка саступала месца тонкай іроніі.

У аўтабіяграфіі П. Прыходзька калісьці заўважыў: “Любіць людзей, жыццё – найвялікшае шчасце для паэта. І трэба да канца жыцця пранесці ў душы гэта святае пачуццё” [4, с. 292]. Тое, што пісьменнік заўсёды заставаўся верным гэтаму ідэалу, адчуе кожны, хто пазнаёміцца з творчай спадчынай мастака слова.

Спіс літаратуры

1. **Бондар, Т.** Дарогаю памяці / Т. Бондар // *Полымя*. – 1979. – № 5. – С. 245 – 247.
2. **Клімуць, Я.** Паэтычная паверка / Я. Клімуць // *Полымя*. – 1983. – № 8. – С. 217 – 218.
3. **Няхай, Р.** Салдат Перамогі / Р. Няхай // *Прыходзька, П.* *Сповідзь любові : выбранае : вершы і паэмы* / П. Прыходзька. – Мінск : Маст. літ., 1990. – С. 5 – 8.
4. **Прыходзька, П.** Бацькоўскімі сцежкамі / П. Прыходзька // *Пра час і пра сябе : аўтабіяграфіі беларускіх пісьменнікаў*. – Мінск : Беларусь, 1966. – С. 284 – 292.
5. **Прыходзька, П. Ф.** Любоў без ростані : вершы, баллады, паэмы / П. Ф. Прыходзька. – Мінск : Маст. літ., 2005. – 127 с.
6. **Прыходзька, П. Ф.** На хвалях часу : Кніга сардэчнай памяці / П. Ф. Прыходзька; навук. рэд. В. М. Стральцова. – Мінск : Беларус. навука, 2005. – 183 с.
7. **Прыходзька, П.** Позняя восень : вершы, паэмы, баллады / П. Прыходзька. – Мінск : Маст. літ., 2001. – 223 с.
8. **Пысін, А.** Адданасць / А. Пысін // *Прыходзька, П.* *Лісты з паходаў : выбранае* / П. Прыходзька. – Мінск : Маст. літ., 1980. – С. 3 – 6.
9. **Рубін, І.** 3 франтавых дарог / І. Рубін // *ЛіМ*. – 1984. – 29 чэрв. – С. 6.
10. **Штэйнер, І. Ф.** Варожаць баллады вякоў : беларуская балада і славянскія традыцыі / І. Ф. Штэйнер. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 240 с.

Баўтрэль, І. “Вяду сваю ад сэрца споведзь...” : [слова пра паэзію Пятра Прыходзькі] / Інеса Баўтрэль // *Роднае слова*. — 2010. — № 2. — С. 19–23.